

Darreres intervencions arqueològiques al “Vilar” de Valls

El present article pretén fer un resum dels treballs desenvolupats al jaciment ibèric del Vilar (Valls, Alt Camp) entre els anys 2007 i 2008 per l'empresa val·lenca “Àrea. Arqueologia i gestió del patrimoni”.

Detall del mur associat al sistema defensiu de l'assentament del Vilar

► *Ruben Pellejà Villalba 1*
Enric Vilalta Ribé 1,2

Aquests treballs foren motivats per la construcció del nou edifici del CEIP “Eugeni d’Ors”, obra promoguda per la Generalitat de Catalunya.

Els treballs arqueològics es centren en el solar annex a l’actual edifici de l’escola. Aquest espai es troba limitat pel Passeig de l’Estació i el carrer Prat de la Riba i en el

moment d’iniciar els treballs es trobava ocupat pel pàrquing del Consell Comarcal de l’Alt Camp i per part de l’antic edifici del mateix CEIP, ja enderrocat.

Abans d’entrar en l’explicació de l’excavació arqueològica, creiem convenient fer un breu repàs de l’evolució del jaciment des de l’inici del segle XX. Com veurem, sovint es tracta d’una evolució dissortada, amb destruccions premeditades en obres sense control arqueo-

lògic, sempre en funció de l’evolució urbanística de la nostra ciutat. Cal situar alguns d’aquests fets en un context polític i social totalment insensible al patrimoni arqueològic, sovint parlarem de restes arqueològiques recuperades gràcies a la tenacitat de val·lencs conscienciats pel patrimoni (aleshores i avui). Persones que, en un moment determinat, van córrer darrera un camió ple de terra per recuperar un fragment d’àmfora o que van comprar una ceràmica

campaniana a un obrer que venia el que havia anat arreplegant durant la seva jornada laboral.

Els primers treballs arqueològics al Vilar foren motivats per les troballes aparegudes durant la construcció de les instal·lacions esportives del Vilar, l'any 1923. Segons la premsa de l'època, es tractava d'una sèrie de cases enderrocades per un incendi. Aquest fet provocà una excavació arqueològica protegida per l'IEC i dirigida pels senyors Colomines i Serra Ràfols. Part de la ceràmica recuperada es conservada al MAC. Cal dir que el diari d'excavació no ha estat recuperat, fet que impedeix conèixer el resultat d'aquesta excavació.

Després d'una nova etapa d'oblit, el desembre de 1965, s'aprovà la construcció del "Colegio Menor de Juventudes", conegut actualment per "Col·legi Eugeni d'Ors". Abans de començar les obres, els aficionats locals informaren a l'alcalde Galimany de l'existència de material arqueològic al solar del futur col·legi. En conseqüència, l'alcalde lliurà unes autoritzacions als aficionats que permetien recollir tot allò que els semblés important. Malgrat això, ni el contractista ni els encarregats d'obra permeteren l'accés dels afeccionats al solar.

Quan acabava la jornada de treball, els aficionats i col·leccionistes anaven a escorcollar la zona. Fins i tot, alguns obrers aprofitaven per vendre, a la nit, els materials que anaven arreplegant durant tota la jornada.

L'any 1969 s'iniciaren els treballs de construcció del pavelló esportiu Joana Ballart. Les autoritats, conscients de la problemàtica arqueològica de la zona, tancaren l'entorn de les obres per evitar l'observació de les restes que anaven sortint.

Malgrat tot, no pogueren evitar les queixes d'alguns sectors de la societat en contra de les destruc-

Detall d'una de les sitges d'emmagatzematge documentades durant l'excavació

cions que s'estaven portant a terme. Tan sols es pogué recuperar una peça de molí, donada al Museu de Valls per uns particulars.

Cal esperar fins el 1983 quan es realitzà la primera excavació amb metodologia moderna al jaciment del Vilar. Aquesta intervenció fou motivada per la construcció d'una nova tanca al pati del l'escola "Eugeni d'Ors" i d'uns equipaments esportius entre aquest pati i el camp de futbol. L'excavació fou dirigida per Francesc Xavier Solé i consistí en una sèrie de cales i rases que permeteren documentar l'existència d'una sèrie d'estructures constructives, tals com murs i sitges. Els materials ceràmics recuperats permeteren una datació de les estructures exhumades entre els segles IV al II aC.

Aquesta excavació fou la primera de tot un seguit d'intervencions (fins un total de 14) realitzades amb metodologia arqueològica moderna. Totes les dades obtingudes han portat als membres de la Comissió d'Arqueologia de l'IEV (Institut d'Estudis Vallencs) i a la comunitat científica en general a

concloure que ens trobem davant d'un jaciment d'època ibèrica de gran importància, del qual s'han localitzat restes en una àrea de 200.000 m² de superfície i amb una cronologia entre els segles IV i II aC.

L'excavació que ocupa el present article, la darrera realitzada en el perímetre del jaciment, es dividí en diverses fases. Primerament es realitzaren un seguit de rases en tota l'àrea on es preveien ubicar les noves instal·lacions del CEIP "Eugeni d'Ors". D'un total de 5 rases, 4 foren positives pel que fa a la documentació d'estructures d'època ibèrica. En primer lloc, dues estances separades per un mur mitjancer, interpretades com a recintes d'hàbitat. En segon lloc, un mur que, per la seva amplada (1,30 m) s'associà, a part del sistema defensiu de l'assentament. Les estructures abans citades es recolzen a aquest sistema defensiu. Finalment, dues sitges d'emmagatzematge. Cal destacar que algunes d'aquestes estructures afloraven a uns 20 centímetres de la superfície del solar. Pel que fa a l'estructura defensiva, aquesta es

podria relacionar amb el mur documentat a la plaça de l'Estació l'any 1995 durant el control de la canalització del gas natural.

La localització d'aquestes estructures implicà la realització de més rases en la resta del solar, o sigui, en l'espai ubicat entre les primeres cinc rases i el pavelló Joana Ballart. Les dades que teníem d'aquesta zona ja permetien suposar (com així fou) la presència de nous nivells i estructures d'època ibèrica. És així com d'un total de 4 noves rases, tres resultaren positives, localitzant-se dos nous murs i una nova sitja.

Segons acord entre el Departament de Cultura i la Direcció d'Obra, els treballs arqueològics es cenyiren a l'excavació de les estructures descobertes fins a coronació de murs, sense aprofundir en l'interior de les estances ni en el buidatge de les sitges.

En base a les continúes troballes, s'optà per fer un canvi en el projecte constructiu, traslladant el futur edifici a la zona E del solar, on s'havia enderrocat l'antiga escola del CEIP Eugeni d'Ors. Totes les restes descobertes foren cobertes amb làmina geotèxtil i un capa grava fina per tal de garantir la seva conservació.

El trasllat de l'edifici projectat a la nova ubicació pretenia aprofitar la major part de l'excavació dels antics fonaments de l'escola i evitar la troballa de noves restes, ja que les existents ja haurien estat destruïdes el 1965. Els antics fonaments de l'escola formaven una mena de piscina de parets de formigó (murs pantalla). El control de l'enderroc d'aquests murs i de l'excavació de les sabates del nou edifici documentà de nou murs d'època ibèrica. La majoria d'aquests es trobaven seccionats per l'antiga fonamentació. Aquest fet motivà la darrera fase de l'excavació arqueològica al solar. Durant

aquests treballs es documentaren un total de 9 murs i un potent paviment que, per la seva extensió, s'associà a una plaça pública de l'assentament ibèric del Vilar. Finalment, alguns d'aquests murs foren desmuntats parcialment per tal de permetre la nova construcció del nou edifici.

Com a novetat cronològica, la ceràmica recuperada en l'excavació permetria endarrerir el moment inicial del poblat ibèric del Vilar

que se'ns presenta amb una gran complexitat urbana (carrers, plaça pública, indicis d'un sistema defensiu, sitges d'emmagatzematge). En fi un assentament ibèric de primer ordre a la Catalunya sud. Per fer-nos una idea aproximada de com podia ser aquest "Vilar ibèric", sens dubte l'origen de la nostra ciutat actual, ens hauríem de fixar en jaciments ibèrics ja excavats, com les "Toixoneres", a Calafell o la "Moleta del Remei", a Alcanar.

Detall de dos dels murs ibèrics seccionats l'any 1965 pels antics fonaments del "Col·legi Eugeni d'Ors".

fins a finals del segle VI aC. Aquest fet es constata per l'aparició de ceràmica corresponent al denominat període ibèric antic (550-450 aC).

Fent un incís metodològic, volem remarcar que previ al desmuntatge o cobriment de qualsevol estructura arqueològica, aquesta es documenta exhaustivament (fotografia, topografia i dibuix a detall). Un cop finalitzats aquests treballs, la planimetria de l'excavació s'ajuntà amb les planimetries de les excavacions precedents (des de 1983) ajudant d'aquesta manera a "dibuixar" una nova part d'un assentament ibèric de gran entitat,

Ja per acabar, només dir que el Vilar encara dóna per molt. Una excavació en profunditat de les estructures inicialment documentades i ara cobertes, especialment les ubicades a tocar del passeig de l'Estació, permetrien obtenir més dades sobre l'urbanisme i les fases cronològiques del nostre jaciment.

1 Àrea SCP. Arqueologia i gestió del patrimoni cultural, C/Carnisseria n^o17, 43800 VALLS

2 Gresepia. Seminari de Protohistòria i Arqueologia (URV)

Bibliografia bàsica

- ▶ AA.VV (2008): "Valls i la seva història. Prehistòria i història antiga", Vol.II. Institut d'Estudis Vallencs.
- ▶ ARBELOA, J.VIANNEY, M. (1990): "Prospeccions i excavacions arqueològiques. Poblament ibèric del Vilar, Valls (Alt Camp)". Butlletí Arqueològic, 12. Tarragona: Reial Societat Arqueològica Tarraconense.
- ▶ BURGUETE, S.; FABRA, E. (1986): "Introducció a l'estudi del jaciment ibèric del Vilar". Quaderns de Vilaniu, 9. Valls: Institut d'Estudis Vallencs, pp. 55-78.
- ▶ BURGUETE, S.; FABRA, E.; SOLÉ, D. (1989): "El jaciment del Vilar. Conjunt de ceràmiques de vernís negre aparegudes l'any 1986", XXXV Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos de Catalunya (Valls - Vila-rodonà). Valls: Institut d'Estudis Vallencs, pp.173-184.
- ▶ CURULLA, Ò.; MOLERA, S.; OTIÑA, P.; VERGÈS, J.M. (1997): "El yacimiento de El Vilar (Valls, Tarragona)". XXIV Congreso Internacional de Arqueología. Cartagena.
- ▶ SOLÉ PALACIN, F.X. (1984): "Poblado ibérico de Valls". Arqueología 83. Madrid.
- ▶ VERGÈS, J.M^a. (1995): El poblament ibèric del Vilar (Valls, Alt Camp). Memòria de l'excavació arqueològica. Departament de Cultura. n°17.

NOSTRAT

▶ *Alba Vives Català*

CONFITURA DE ROSES

Ingredients:

- 450g de pètals de roses (roses que no s'hagin tractat amb productes de jardineria)
- 750g de sucre
- 310 ml d'aigua
- 1 cullerada de suc de llimona
- 3 cullerades d'aigua de roses (opcional)

Preparació:

S'elimina l'ungla blanca dels pètals de rosa.

En una cassola de fang, s'hi posen els pètals esmicolats amb la meitat del sucre i es deixen reposar 24 hores.

En un cassó gran es cou a foc lent la resta de sucre amb l'aigua i el suc de llimona, removent fins que s'hagi dissolt completament.

S'incorporen els pètals amb el sucre i l'aigua que hagin fet, es puja el foc i es cou a foc viu durant 20 minuts. Es retira del foc, s'hi afegeix l'aigua de roses i es barreja bé. Es treu l'escuma que hagi fet i es deixa reposar durant 5-10 minuts.

S'omplen els recipients amb la confitura calenta, es tanquen i s'hi fa el bany maria per esterilitzar-los.

GRÀFIQUES
DARC, S. L.

Polígon Industrial, C. Curtidors, 8
Telèfon 977 60 56 61 - Fax 977 61 34 40
VALLS (Tarragona)
darc@grafiquesdarc.com

IMPRESA DIGITAL I OFFSET